

Срба Мишировић

ПОВРАТНИКОВ ВЕНАЦ

Већ дуго нисам листао објављене књижице својих песама. Сачинити пак узак избор својих стихова за угледну *Повељу* примамљив је колико и немогућ подухват. Иако се песничко дело на крају сведе на неколико песама, или чак само на једну, а понекад тек на који усамљени стих што се цитира као пословична поштапалица, или пак само на једну пуку анонимну синтагму, мене лично то не плаши, нити повређује. А кладити се с временом будућим наликује по свој прилици суициду. Вај, време је суров судија. Али мада прима само на густом сити просејане творевине и предочава их лаицима, истовремено обележава вратнице којима се може стићи до гробничких дубина и тишина. Тако докторанди и *специјалци*, ако то баш желе, могу да рију по скривеним кутовима наших душа. Ето, испостави се да заправо пишемо за обичне читаоце, за младе романтичне душе, за занесене школарце, за лаике који њушкају устајале стихове, за оне који поподневну досаду покушавају да замене измаглицом стиховања. Преписују наше стихове у своје драгоцене бележнице и читају их онима који имају стрпљења да их саслушају. Мучно. Да, скоро мучно. Но ја се ево усудох да случајан избор назовем смисленим. Могуће да у њему има неког благог система који се удева у овај тренутак старења и нестајања. Па ево, на крају ове белешке, салта према *једноставности избора*: мање читане и прочитане прве четири моје књиге простран су забран одакле сам брао и сачинио овај букет који вам поклањам. (додатак је тек једна песма из новог рукописа) као Повратников венац. Просушено, или повело биље, говори својим језиком ако може да понесе већ потамнела и заборављена осећања и натукнуте мисли. Хвала читаоцу!

IV

Гости су отишли и пас чувар
Пунитен је с ланца.

Немамо разлога за узнемиреност.
Растурене ствари сабијају се
У свој уобичајени распоред:
Опране чаше, углачано посуђе
И непоједена храна су у спремишту.

Не, немамо разлога: отпаци су бачени
И угашене непотребне светиљке.

Писмо које треба да напишемо
Знамо намамет, а она давно написана,
У која смо веровали, чине се недореченим.
Мрља изнад кревета и шара на стропу
Не допунтају да будемо преварени.

Немамо разлога. Немир не долази
Са отворених страна откуд смо очекивали.

Ћутање којим смо окружени
Остаје неискупиво и даље путовање
Извесно: саговорник не слуша слушалицу, ћути,
Као и ми. Знамо да на уској стази, недалеко,
Очекује нас откровење:

Које нас, не пружајући наду,
Може да учини спокојним.

VI

Извесно, прошлост је нагомилана,
Почев од спомен трга на надаље
Ка речи и мостовима, све преко и ниже
До благних учерица и тржнице
Удно зидина, где у рано јутро и касније
Бедници извикују цене, а старци и болесни
Пребиру сасушено биље.

Град је мали за све што ће доћи
И мање личи на наше дело,
Што све то више дижемо га ил просторе
Отварамо око онога што је било:
Чврсте и прстен млаких испарења,
Збирајући у експлозивну целину недовршен
Присутна лица оних који руше.

Све је на своме месту да буде показано
Угледном госту: град што настаје и оно прошло
Што као спомен израста, — али је ту одмах и оно
Што бисмо да сакријемо, свеприсутно и живо,

У дан што дотраје и поново пабуја да се прелије
Врх дичних перивоја, да сагњије, па да га пови талас
Фекалија — падјача, залуши, прекрије.

Крапови виши од самога града, чврсти у раскораку,
Приносе комађе готових материјала за уградњу:
Блокове бетона, шљаке, гвожђа, фосила.
Комунална возила односе смеће, перу и чисте улице,
Стројеви избацују гомиле отпадака и грађе,
Светла сијају покорна моћнима и све наговештава
Прошлост која пред нама дотрајава.

XXXVI

Ad libitum „W dzien konca swiata” Чеслава Милоша

Жалостан ће бити тај последњи дан
Света, хлад у ком смо били и зрак
И лет игичији изнад шатора нам одмах
У боровом кампу где игличасти лист
Прострељава платно јутра:
Лагодно и с добром надом
Нико у смак неће веровати.

И зашто не би тамни глас анђела,
Ко трубље, у олујни се хаос зарио?
Лепа је тишина: орачеви коњи незаплашени
Двокрилац док у ниском лету
Поздравља дом драгане.
Ту близу река као мед
У мркој води мора топи се.

Светло је и празно и налик
Нашем очекивању; само старац овај,
Који би пророк могао да буде
Да није то што јесте, једини он
Подигав руке небесима понавља за нас:
Другога краја нема,
Другога краја нема.

XXXIX

Да ли је тако? Слушај
Шумове града, стални ужас
Што стиска се ка предграђу,
Прејаки глас ритмичких несрећа,
Пререзано грло и смрскана гњат
И питоме дечје очи на клиници.

Ноћ дубока и све мања
Одбачена у суха поља силована,

Бензинске марамике дворишта
И сирасти подест поднева.
Деца кухње доконости
Прославиће довољност патње.

Улицом најтишом, где дрво
Сличи вешалима, а земља
Хемикалијама — сан је заморан
И хрипи попут детектора.
Сустижу нове вести о променама
Које се не зна чему ће уследити.

СВЕТЛО СА ЕКРАНА, ДИВЉИ ЗВУК

(одломак)

Одбранили се нећемо моћи. Ћутаћемо,
Обрвани пречом саосећајношћу. Вагру
Толику, скривену, још дубље спустићемо.
Кобни знак наше вере с кубета пашће
У ниско гробље. Над шумом посеченом,
Неодлучно, на дохватној висини,
Провејава колебајући се снег.

УЛИЦА

Какав узајаман однос
Ове улице, док шире се и исправљају,
Продужене као писте с краја на крај метрополе,
Предочавају? Однос лабаво зависних рођака?
Пословних партнера? Разјарене гомиле пред силом?
Журба и нетрпељивост овде су се пружиле
Да у неподвижном исходу наставе се
У извесно сашаптавање негде иза првог зида,
Или иза векова на пустињини, пре или после. Међутим,
Човек у хитању данас, између два пешачка прелаза,
Докопава се, преко масних трагова аутомобилских гума,
Непарне стране улице: он зна,
Храброст је, не срећа му, доступна.

ЕВО МАСНЕ МРЉЕ

Ево масне мрље на паркиралишту, ево
Неиспране крви од трезне туче крај травњака,
Ево хракотина што развлаче се по плочнику, ево
Здружаног псета украј напуштеног киоска.
Болесни су у болницама, на местима
Где се не примају покајања; гробљанска стабла
У здравом зеленилу врхове једва њишу,

Панцир стакла штите тајна састајалишта
Локалних божанстава, и, гласови се измењени чују
Одасвуд, да некада и негде добију значење.

ДОЧАРАВАЊЕ

Можеш ли да замислиш свет
У ком те неће бити?

Не замишљај, гледај!

Застаје ти дах:
Наговештај извесности.

О ПОВРАТКУ

*Књига се као сећање
Забораву нуди.*

Не у сећању, у забораву
Покрет је делања... а ипак
Сваким се чином окрећеш обома
Препуштен забораву; сећање тек
У себи када створиш — животи стају
У присан оквир као у срећан час;
Тако је трајност почела
Преданим истраживањем, у срећи
Поновљене приче. Сва неумереност
Наглога чина заоста у очима
Проклетих сведока, а њихова је прича
Плитка бразда и шкрто семе
Ако ли се прими на посној земљи
Где многи колају гласови.
Лепорек се истином кити
Носећи је даље, онај тек пред вратима
Што стелпњен прекошћу потреба зна
Да мора ући у овај кут, он бира
Шта не сме прећутати. Тако се песма
Отвара мучно, као дом
Којег узаптише просци. Веселе бучно
Пружило се као свака згода
И мноштво уз столове зајава
Док најгори игру воде.
Праг прекорачив у понизности
Све води те и даље одрицању. Уљезе
Треба ућуткати, не још избацити; и тако
Више немаш права о битноме, о певању,
Да не водиш бригу.

Ал прво, прегорев стид,
Пред недостојним мораш стати
Ниско, увреде оћутати, поднети ћушку,

Ко божјак и нитков с просјаком се гушати
Рад забаве плаватој што те у спрдњи брани.
Хуље ћуте држећ се за ножеве,
А придоншица формингу граби.
Он прихвата што мора, певаће
Пре но заблесну мачеви.
Исмејаће га и изазвати
Држећи збиљу за шалу;
Јунак и хуља могу ли
У промењеним улогама остати?
Па када славодобитно
Свој тежак лук пограби,
Рите ће са старца пасти,
А око му свем убојитом наћи пут.
Деца ће јауке родитељске брати
И правду знати као злу коб
Оних што губе.
У причи је јаук
Често и живот сам:

Дужност је
О својој моћи
Певати.

РУШ

Пробудих се у зору,
Сан ме беше срвао,
Нагло сам се тргао
Ко пред самом судбином.
Питам себе узалуд:
О чему сам сањао,
Шта сам то угледао,
Чег сам се престравио?

Сан ми је инчилео
Ко сав живот пређашњи:
Ничега се не сећам,
Самог себе не видим
До ко неког од сутра.
Нема више сећања
Већ само још падање
У бескрајни заборав —
Теже га испунити
Но васколко сећање.

ВИЗИЈА

Био сам тамо
Где тебе нема,
У фабрици.

Ћух топал пирка,
Непрозир титра
Ледним сазнањем;

Не, нема речи,
Дим се витла,
Слутња сама:

Можемо ли се
Још препознати
У севу погледа?

У мимоходу
Немо устукнух,
Очи говоре:

Више нема лажи,
Ово је земља зла,
Ово је пакао.

СНЕГОВИ

(одломак)

Снег снегове покривао,
Снеговима говорио:
„Ој снегови, браћо моја,
Браћо моја од вајкада,
Бесмо дуго раздвојени,
А сада се здружујемо,
За навек се здружујемо,
У ледено постојанство.
Нек вам терет лаган буде,
Да и мени такав дође
Од младога нараштаја.”

ЂЕМ, ТО ЗАТИТРАНО САДА, ЗАПОВЕСТ И КЛЕТВА

Одавде се није могло видети више
До ли свакодневно људско очајање.
Јест, неко се смејао ведро,
Неко звао напред, неко
Показивао кулу прошлости
Увек сјајну на заласку сунца,
Али дан бејаше препун бола
У неупоредивој множини срдаца;

Очи се пуниле непреболним крвавим сузама,
А као магла лебдели су и пенушали грцаји
Мајки и стараца.
Има ли патње која не беше ту?
Беше ли касно за пролазну радост љубави
Што тако извесно сагорева?

Једва да се чуо песников глас
Притиснут силом докумената,
Судских налога, изборних прогласа,
Потурених књига Лаола и Каола,
Цвилио је, или је само певао
О ономе што може биги?
Нико то није знао,
Нити је могао да зна.

Све се одвијало
По устаљеном реду очајавања,
Без помпе и туговања.
Време је било такво
Да га нико није запажао
Као дато време, већ као време чуда
Што се по обичају вавек служи лажима.

Међугим,
Цвет у сенци зида
Ширио је сумор отужног запаха
И кадио искиданим помислима
Радост самог рашћења
Што се ка другом времену пружа.
Знао сам, предстоји то непознато време
Иако не изван овога *сада*;
Постојано зри
Док цвету опадају латице,
Прекасно за нас који га нећемо видети,
Ал ипак усковитлано у понору маглине.

БИБЛИОГРАФСКА НАПОМЕНА

Првих пет песама су из књиге *Мейасџрофе* (1972), следеће две су из књиге *Опкорачења* (1975), даље три су из књиге *Подне на Теразијама* (1983), а наредне две песме су из књиге *Ојис и џруње* (1984). Завршна тринаеста песма је из довршеног рукописа *Ноћ и сан* која је још у поседу аутора.